RAPPORT

Klimaatadaptatiestrategie & uitvoeringsagenda Zeeuws – Vlaanderen 2021 - 2025

Gemeenten Sluis, Hulst & Terneuzen

Klant: Dhr. M. Verhoosel, Dhr. H. Raanhuis, Dhr. G. Davidse

Referentie: BH3583-RHD-ZZ-XX-RP-Z-0001

Status: S0/P01.01

Datum: 13-1-2022

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Stationsplein 21
4461 HP Goes
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 98 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document:	Klimaatadaptatiestrategie & uitvoeringsagenda Zeeuws – Vlaanderen 2021 - 2025
Sub titel:	Gemeenten Sluis, Hulst & Terneuzen
Referentie:	BH3583-RHD-ZZ-XX-RP-Z-0001
Status:	P01.01/S0
Datum:	13-1-2022
Projectnaam:	Klimaatadaptatiestrategie gemeente Sluis, Hulst & Terneuzen
Projectnummer:	BH3583
Auteur(s):	Arnold Wielinga

Opgesteld door:	Arnold Wielinga
Gecontroleerd door:	Emmely Schot
Datum:	13-01-2022
Goedgekeurd door:	Emmely Schot
Datum:	13-01-2022

Classificatie
Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Royal HaskoningDHV

Inhoud

1 Inleiding 1

2 Klimaatadaptatiestrategie Zeeuws Vlaanderen 2021- 2025 3

2.1 Werken met labels 3

2.2 Verankeren van de klimaatadaptatie strategie in alle lagen van onze organisaties 6

2.3 Maken van een overzicht van ‘effectieve klimaatregelen’ met bijbehorende ‘rekentool’ 6

2.4 We werken een klimaatrobuust beheer en onderhoud uit 7

2.5 We zijn een lerende organisatie 7

2.6 Bestuurlijk vaststellen klimaatadaptatiestrategie 2021 - 2025 (inclusief het I-report) en de bijbehorende uitvoeringsagenda 2021 - 2025. 8

3 Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie Zeeuws Vlaanderen 2021 - 2025 9

3.1 Impulsregeling klimaatadaptatie 9

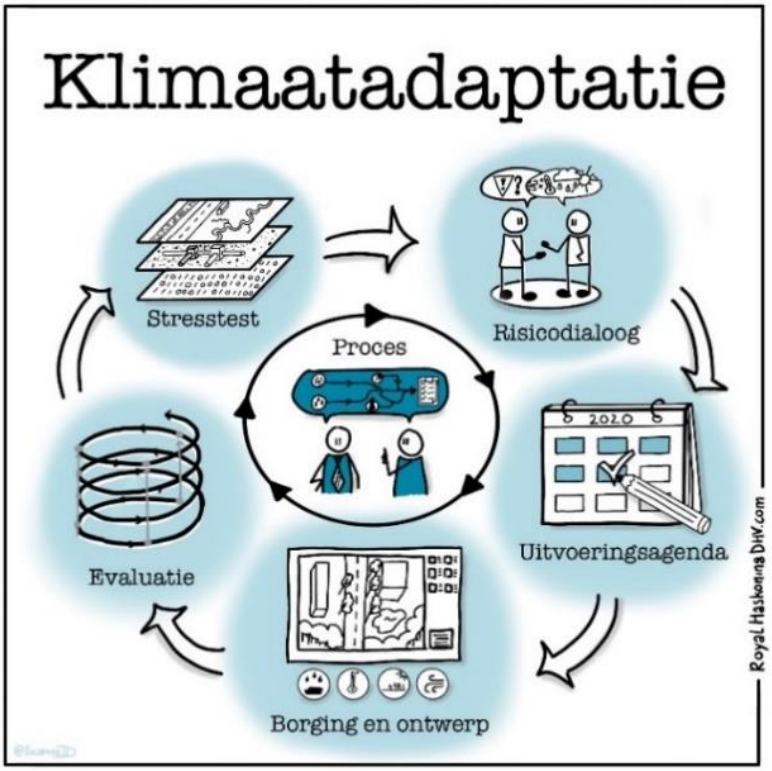
3.2 Invulling geven aan de te doorlopen stappen voor het DPRA 9

1 Inleiding

In 2018 is het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) verschenen. Het DPRA is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. De eerste stap was de kwetsbaarheid voor hemelwateroverlast, grondwateroverlast en –onderlast (verdroging), hittestress en risico op overstroming in beeld te brengen, de zogenaamde ‘stresstest’. De resultaten van deze stresstest zijn opgenomen in het bijbehorende I-report.

De tweede stap betreft ‘het gesprek aangaan over de resultaten van deze stresstest’, de zogenaamde ‘risicodialoog’. Een risicodialoog is geen moment opname, maar een continu proces en in die zin nooit ‘klaar’. Het doel van de risicodialoog is:

- Het onder de aandacht brengen van de klimaatrisico’s bij de collega’s binnen de gemeenten (intern) en relevante stakeholders (zoals woningbouw corporaties, GGD, hulpdiensten, etc.), ondernemers en inwoners van Zeeuws Vlaanderen (extern),
- Bewustwording van de risico’s bij iedereen (het weten),
- Het zelf gaan nadenken over hoe deze risico’s verminderd / opgelost kunnen worden (het willen) en hier, op basis van een concreet handelingsperspectief, actief mee aan de slag gaan als onderdeel van hun dagelijkse werk (het werken).

In Zeeuws Vlaanderen zijn al veel stappen gezet als onderdeel van de risicodialoog. Denk aan de enquête onder de inwoners. Bij concrete (her)inrichtingsprojecten van de openbare ruimte gaat de projectleider van de gemeente altijd in overleg met ‘de buurt’. Als onderdeel van dit overleg worden de resultaten uit de klimaatstresstest meegenomen. Ook bij nieuwe ontwikkelingen neemt klimaatadaptatie een nadrukkelijke plek in. Op die manier geven de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen een structurele en continue invulling van de risicodialoog met inwoners en ondernemers.

Het I-report is de basis om een gesprek aan te gaan tijdens de voorbereiding van ruimtelijke (her)inrichtingsprojecten van de openbare ruimte en nieuwe ontwikkelingen.

Om deze gesprekken eenduidig te kunnen voeren, zijn een aantal gedeelde randvoorwaarden, uitgangspunten en wensen noodzakelijk: de klimaatadaptatiestrategie. De klimaatadaptatiestrategie geeft het handelingsperspectief om de kennis uit de stresstest, de risicodialoog en de informatie uit het I-report in onderling overleg en afstemming met collega's door te vertalen in de relevante beleidsstukken van de verschillende beleidsvelden en ontwerpen voor (her)inrichtingen van de openbare ruimte. Op deze wijze willen de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen vorm geven aan het toekomstbestendig ontwerpen en het toetsen van plannen (watertoets verbreed naar klimaattoets). De klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda van Zeeuws Vlaanderen geven invulling aan de stappen uit het DPRA.

2 Klimaatadaptatiestrategie Zeeuws Vlaanderen 2021- 2025

2.1 Werken met labels

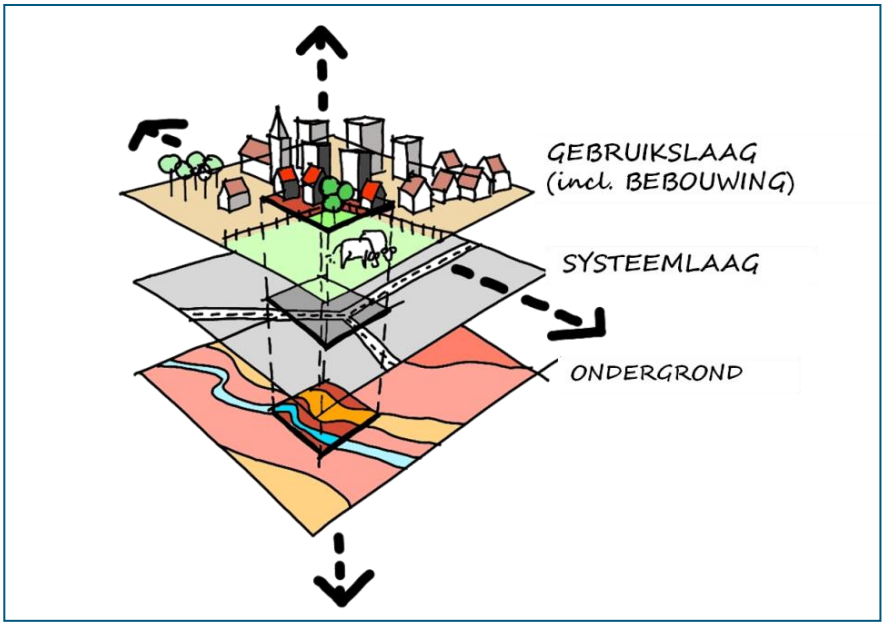
Het DPRA heeft bewust niet vastgelegd wat een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van de openbare ruimte precies inhoudt. De haalbaarheid hiervan binnen de verschillende geografische regio's in Nederland is namelijk heel verschillend. Elke regio moet daarom zelf bepalen wat voldoende klimaatbestendig en waterrobuust inhoudt. De concrete vraag is dan ook: wat is het streven in Zeeuws Vlaanderen uit oogpunt van de klimaatthema's (hemel)wateroverlast, droogte en hitte om een gezonde en leefbare openbare ruimte te behouden en / of te realiseren, zodat het ook in de toekomst een gebied is waar het fijn wonen, werken, ontmoeten en recreëren is?

Om dit concreet te maken, wordt gebruik gemaakt van een label systematiek (zie tabel). Op basis van de uitkomsten van de stresstest is aan elke straat in het bebouwde gebied van Zeeuws Vlaanderen per thema een label gekoppeld aan de huidige situatie (kaart "labels huidige situatie" in het I-report).

Thema	**Wateroverlast**	**Wateroverlast**	**Wateroverlast**	**Droogte**	**Hitte**	**Hitte**	**Wateroverlast / Droogte en Hitte**
Label	**Water-op-straat (Herwijnen bui: 93 mm in 70 minuten)**	**Water tegen de panden Herwijnen bui (93 mm in 70 minuten)**	**Gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) in openbaar terrein**	**Gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) in openbaar terrein**	**Gevoels temperatuur**	**Hitte risico**	**Percentage groen in openbaar terrein**
A	Maximaal 0 - 5 cm waterdiepte op straat	Bij geen van de panden in de straat	Meer dan 70 cm - mv	Tussen 70 - 100 cm - mv (vanwege voorkeur GHG meer dan 70 cm-mv, mag vanuit GLG ook minder zijn)	PET waarde van < 29°C	UHI tussen 0 - 0,5 graden	> 25% van de straat
B	**Maximaal 5 - 8 cm waterdiepte op straat**	**Bij maximaal 0 - 10% van de panden in de straat**	**Tussen 50 - 70 cm - mv**	**Tussen 100 - 130 cm - mv**	**PET waarde tussen de 29 - 35°C**	**UHI tussen 0,5 - 0,9 graden**	**Tussen 15 - 25% van de straat**
C	Maximaal 8 - 10 cm waterdiepte op straat	Bij maximaal 10 - 20% van de panden in de straat	Tussen 40 - 50 cm - mv	Tussen 130 - 180 cm - mv	PET waarde tussen de 35 - 41°C	UHI tussen 0,9 - 1,9 graden	Tussen 10 - 15% van de straat
D	Maximaal 10 - 15 cm waterdiepte op straat	Bij maximaal 20 - 30% van de panden in de straat	Tussen 20 - 40 cm - mv	Tussen 180 - 250 cm - mv	PET waarde tussen de 41 - 46°C	UHI tussen 1,9 - 2,8 graden	Tussen 5 - 10% van de straat
E	Meer dan 15 cm waterdiepte op straat	Bij meer dan 30% van de panden in de straat	Minder dan 20 cm - mv	Meer dan 250 cm – mv	PET waarde van > 46°C	UHI meer dan 2,8 graden	Minder dan 5% van de straat

DPRA heeft aangegeven dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht moet zijn. Heel bewust is voor dit jaartal gekozen, omdat de openbare ruimte gemiddeld 1x in de 25 tot 30 jaar 'op de schop gaat'. Dit betekent dat als vanaf nu bij elke ruimtelijke herinrichting van de openbare ruimte deze volledig klimaatbestendig en waterrobuust ingericht wordt, Zeeuws Vlaanderen in 2050 hieraan voldoet.

Vooralsnog streven naar voldoen aan label B.
In Zeeuws Vlaanderen streven we vooralsnog naar label B voor de thema's (hemel)wateroverlast, droogte en hitte. Als alle openbare ruimte in Zeeuws Vlaanderen voor de thema's (hemel)wateroverlast, droogte en hitte voldoet aan label B, is de openbare ruimte klimaatbestendig en waterrobuust.

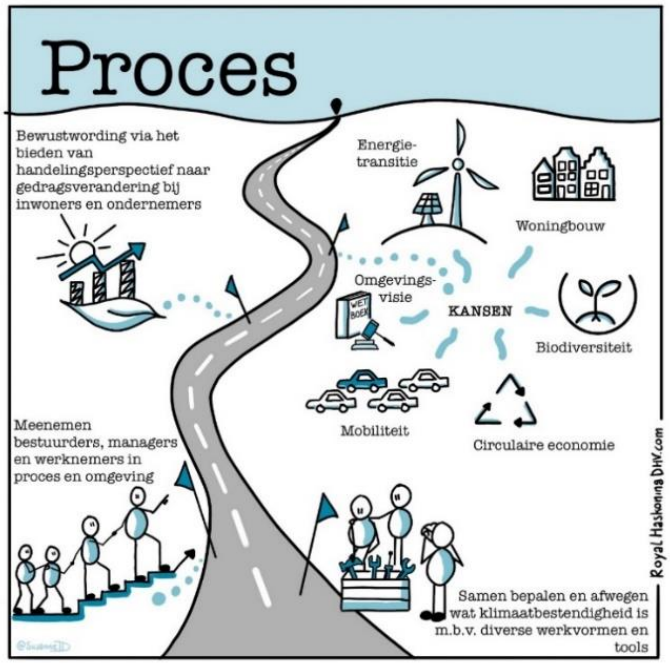
Na elke herinrichting van de bestaande openbare ruimte moet het label voor elk thema minimaal één stapje omhoog tot label B voor dat thema is bereikt.
In de kaart "labels huidige situatie 2021" is te zien dat in meerdere straten voor verschillende thema's op dit moment een label D of E geldt. Het streven is vooralsnog ook voor deze straten (op termijn) voor elk thema label B te bereiken. Doelmatigheid en werk met werk maken staan echter voorop. Bovendien is de beschikbare ruimte binnen de bestaande openbare ruimte vaak beperkt en moeten veel relevante ruimtelijke functies hier een plek krijgen. Tenslotte spelen er meerdere ruimtelijke transities (denk aan energietransitie, mobiliteit transitie, woningbouwopgave, etc.) die kansen en aandachtspunten (zowel in de tijd als in de ruimte) met zich meebrengen voor klimaat adaptatie maatregelen.

Daarom is het streven bij een herinrichting van de bestaande openbare ruimte voor alle thema's label B te realiseren. Als dat niet haalbaar is, is de minimaal te realiseren verbetering dat elk thema bij elke herinrichting van de bestaande openbare ruimte minimaal 1 label omhoog gaat (tot label B is bereikt).

Aangezien de bestaande openbare ruimte gemiddeld 1x in de 25 tot 30 jaar 'op de schop gaat', zal de realisatie van een klimaatbestendige en waterrobuuste openbare ruimte in dat geval niet in 2050 volledig gerealiseerd zijn.

Bij straten waar voor een bepaald thema al een label A of B aanwezig is in de bestaande openbare ruimte, mag na (her)inrichting de situatie nooit verslechteren. Bij geen enkele (her)inrichting is het toegestaan een label 'achteruit' te gaan.

De komende jaren ervaring opdoen met de labels en de labels daarna (mogelijk) aanpassen en gebied specifiek maken.
Het overal streven naar label B voor alle thema's 'klinkt mooi', maar nu al is duidelijk dat label B niet voor alle thema's overal haalbaar is. Daarom gaan we de komende jaren ervaring opdoen met de labels en de haalbaarheid daarvan. Bij de herziening van deze strategie in 2025 zullen niet alleen de labels zelf ge-update worden, maar ook per thema een gebiedsdekkende kaart gemaakt worden waarop staat aangegeven welk label per thema op elke locatie wordt nagestreefd in 2050. Vanuit die optiek heeft de huidige kaart "labels huidige situatie 2021" waarde als 'signaalfunctie'.

Een voorbeeld is het thema wateroverlast-GHG. Op verschillende locaties is de gemiddelde hoogste grondwaterstand zodanig hoog dat label B op een doelmatige wijze niet is te realiseren.
Op die locaties wordt gekeken wat binnen de scope van (her)inrichtingsprojecten in de openbare ruimte mogelijk is aan verbeteringen en kan het zo zijn dat hier het doel op label C, D of zelfs E wordt gesteld. Het uitgangspunt is ook voor deze locaties dat na een (her)inrichtingsproject de situatie nooit slechter mag zijn dan bij aanvang van het project.

Bij nieuwe ontwikkelingen gelden zowel voor (toekomstig) particulier als nieuw openbaar terrein dat de ontwikkeling minimaal volgens label B gerealiseerd wordt.
Bij nieuwe ontwikkelingen hebben we de kans 'om het in één keer goed te doen'. Om dit te bereiken, vertalen we de uitgangspunten van label B, inclusief de ontwerpeisen en inrichtingsprincipes, door naar alle relevante beleidsstukken (omgevingsvisie -plan, rioleringsplan, groenbeleid, verkeersbeleid, ruimtelijke visies – paraplu bestemmingsplan, etc.) en gaan hier ook op handhaven.

De labels worden vertaald naar ontwerpeisen en inrichtingsprincipes, zodat de ontwerpteams van de openbare ruimte hier concreet mee aan de slag kunnen.
We hebben er bewust voor gekozen om de labels getalsmatig in te vullen. Hierdoor hebben de ontwerpteams bij een (her)inrichting van de openbare ruimte nu al een gevoel bij de labels. De labels moeten wel door vertaald worden in ontwerpeisen en inrichtingsprincipes (van watertoets naar klimaattoets).

Een eerste versie van deze doorvertaling naar ontwerpeisen en inrichtingsprincipes vindt in Zeeuws verband plaats in 2022, zodat vanaf dat moment ervaring opgedaan kan worden met deze (concept) ontwerpeisen en inrichtingsprincipes. Bij de concrete uitwerking van deze ontwerpeisen en inrichtingsprincipes betrekken we deelnemers uit ‘de ontwerpteams’ binnen Zeeuws Vlaanderen, zodat de ontwerpeisen en inrichtingsprincipes kunnen rekenen op draagvlak. Bij de herziening van deze strategie in 2025 worden de ontwerpeisen en inrichtingsprincipes definitief.

2.2 Verankeren van de klimaatadaptatie strategie in alle lagen van onze organisaties

De komende jaren zorgen we er, als onderdeel van de risicodialoog, voor dat we het gedachtengoed uit deze klimaatadaptatie strategie verankeren in alle lagen van onze organisatie. Denk hierbij vooral aan de doorvertaling in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Maar het gaat verder dan dat. Bij de herziening van deze klimaatadaptatie strategie in 2025 is het de bedoeling dat klimaatadaptatie bij alle collega’s in zowel het ruimtelijke als het sociale domein onderdeel is van het dagelijkse denken en handelen en daarmee als een volwaardig onderdeel wordt meegenomen als mede ordenend principe bij ruimtelijke (her)inrichtingsprojecten. Dit betekent dat we de komende jaren ook een organisatorische opgave hebben. Hiervoor is het noodzakelijk dat bij elke gemeente een ‘bruggenbouwer klimaatadaptatie’ benoemd wordt en deze persoon hiervoor voldoende tijd krijgt.

2.3 Maken van een overzicht van ‘effectieve klimaatregelen’ met bijbehorende ‘rekentool’

In 2022 maken we in Zeeuws verband een overzicht van effectieve klimaatregelen. Dit maken we voor alle drie de thema’s: wateroverlast, verdroging en hittestress. Deze maatregelen geven niet enkel onze eigen ontwerpteams handelingsperspectief bij (her)inrichtingsprojecten, maar ook initiatiefnemers / ontwikkelaars. Deze effectieve klimaatregelen zullen we in Zeeuws verband in 2023 ondersteunen met een ‘rekentool’ waarmee initiatiefnemers / ontwikkelaars kunnen berekenen of hun ontwikkeling klimaat

robuust genoeg is. Bijkomend voordeel van deze rekentool is dat de initiatiefnemer / ontwikkelaar met de uitkomst hiervan direct een vergunningaanvraag kan doen bij de plantoetsers van de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen.

Daarnaast werken we in 2024 op niveau van de provincie Zeeland ook een toegankelijk overzicht van effectieve klimaatregelen uit welke onze inwoners kunnen toepassen op hun eigen perceel. In bestaand bebouwd gebied is vaak 2/3 tot 3/4 deel van de ruimte in handen van particulieren. Voor een echt klimaatrobuuste inrichting en een prettige en gezonde leefomgeving is het dus ook belangrijk dat onze inwoners hun eigen percelen klimaatrobuust gaan inrichten. Het is de bedoeling dat we tijdens de tweede DPRA cyclus actief 'het gesprek aangaan' met onze inwoners en ze daarbij onder meer wijzen op deze mogelijk klimaatregelen op eigen perceel.

2.4 We werken een klimaatrobuust beheer en onderhoud uit

Het functioneren van klimaatrobuuste maatregelen en inrichtingen hangt sterk af van het beheer en onderhoud daarvan. Daarom gaan we de komende jaren in overleg met onze beheerders om te kijken wat de mogelijkheden zijn en werken een eerste concept hiervan in Zeeuws verband in 2023 uit. Denk daarbij aan het meer geschikt maken van de bodem voor infiltratie, maar tegelijkertijd ook het voorkomen van plaagsoorten en het bevorderen van de biodiversiteit. Bij de herziening van deze klimaatadaptatie strategie in 2025 werken we een 'paragraaf beheer en onderhoud' uit.

2.5 We zijn een lerende organisatie

Het DPRA werkt met cycli van 6 jaar. Momenteel zitten we in de eerste cyclus van 2020 – 2025. Wij gebruiken deze eerste cyclus om onze werkwijze (en klimaatadaptatiestrategie) te optimaliseren. Ook gebruiken we deze periode om onze basisgegevens te verbeteren.

Jaarlijks doen we een tussentijdse evaluatie van het I-report (welke kaarten worden er veel gebruikt? Welke ontbrekende kaarten zijn wenselijk? Welke kaarten worden minder gebruikt en waarom? etc.), de manier waarop we als gemeenten binnen Zeeuws Vlaanderen samenwerken op het vlak van klimaatadaptatie en deze klimaatadaptatiestrategie.

De basisgegevens welke in het I-report gebruikt zijn om de kaarten van de stresstest te vervaardigen, kunnen op elk gewenst moment ge-update worden. Ook kunnen op elk gewenst moment kaarten toegevoegd worden met informatie welke verkregen wordt uit bijvoorbeeld een (mogelijk op termijn) nog te realiseren grondwatermeetnet in (delen van) Zeeuws Vlaanderen en de resultaten van 2D water-op-straat berekeningen.

Eind 2024 starten we met een herziening van de stresstest resultaten, nieuwe ronde risicodialogen, optimalisatie van het I-report en uitwerken van een klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda voor 2026 - 2031, zodat deze eind 2025 gereed zijn en bestuurlijk vastgesteld kunnen worden.

Gedurende deze eerste cyclus blijft het I-report intern (binnen de gemeenten, mogelijk wel delen met waterschap en provincie). Het is de bedoeling dat het I-report bij de start van de tweede cyclus begin 2026 wordt gedeeld met externe stakeholders, ondernemers en inwoners. Het werken met labels maakt monitoring ‘eenvoudig’.
De kaart “labels huidige situatie 2021” geeft, zoals de naam al aangeeft, de huidige situatie weer. De komende jaren vinden allerlei (her)inrichtingsprojecten en andere (ruimtelijke) ontwikkelingen plaats. Als deze ontwikkelingen klimaatrobuust uitgevoerd worden, zijn de effecten hiervan in 2025 te zien in de kaart “labels huidige situatie 2025”. In 2025 kunnen we dan tevens een “verschilkaart 2021 – 2025” maken, zodat duidelijk is in hoeverre de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen de afgelopen jaren klimaat robuust hebben gehandeld en of de gemeenten op schema liggen voor een klimaatrobuuste inrichting in 2050. Deze kaarten kunnen als verantwoording naar de gemeentebesturen gebruikt worden voor elke cyclus van het DPRA.

2.6 Bestuurlijk vaststellen klimaatadaptatiestrategie 2021 - 2025 (inclusief het I-report) en de bijbehorende uitvoeringsagenda 2021 - 2025.

Om de in deze klimaatadaptatiestrategie opgenomen doelstellingen te kunnen waarmaken, hebben we voldoende budget en capaciteit nodig. Bovendien moeten we weten of er draagvlak voor deze klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda 2021 – 2025 is binnen onze gemeenten. Daarom laten alle drie de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen deze klimaatadaptatiestrategie (inclusief het I-report) en bijbehorende uitvoeringsagenda 2021 – 2025 bestuurlijk vaststellen in 2022.

3 Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie Zeeuws Vlaanderen 2021 - 2025

3.1 Impulsregeling klimaatadaptatie

Vanaf 1 januari 2021 kunnen gemeenten, provincies en waterschappen gebruik maken van de Impulsregeling klimaatadaptatie. Via die regeling kunnen ze een bijdrage van het Rijk krijgen voor klimaatadaptatie maatregelen. De subsidie kan gebruikt worden om klimaatadaptatie maatregelen versneld uit te voeren, om al geplande ruimtelijke projecten uit te breiden met klimaatadaptatie maatregelen, of om nieuwe klimaatadaptatie maatregelen op te pakken.

De subsidie kunnen de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen aanvragen via de werkregio van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie waar ze deel van uitmaken. Dit betekent dat de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen samen met andere partijen in de werkregio een maatregelpakket opstellen voor de periode tot en met 2027, en ze samen een investeringsvoorstel indienen bij het Rijk.

Een van de voorwaarden om een bijdrage via de Impulsregeling Klimaatadaptatie te kunnen aanvragen, is een bestuurlijk vastgestelde klimaatadaptatiestrategie (gebaseerd op de stresstesten en risicodialogen) en uitvoeringsagenda.

De tabel met maatregelen en projecten in deze ‘Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie Zeeuws Vlaanderen 2021 - 2025’ is gebaseerd op de doelstellingen uit de ‘Klimaatadaptatiestrategie Zeeuws Vlaanderen 2021 – 2025’. De klimaatadaptatie maatregelen die de gemeenten willen indienen voor de Impulsregeling klimaatadaptatie van het Rijk zijn hieraan toegevoegd. Dit is een proces wat de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen onder regie van de provincie Zeeland gezamenlijk oppakken met de andere gemeenten en het waterschap in Zeeland.

3.2 Invulling geven aan de te doorlopen stappen voor het DPRA

De tabel met maatregelen en projecten, zoals opgenomen in deze uitvoeringsagenda klimaatadaptatie 2021 – 2025, geeft een overzicht van de activiteiten die de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen gedurende deze eerste planperiode van het DPRA (gezamenlijk) nog moeten doorlopen.

De tabel is bewust zo smart mogelijk uitgewerkt: “Wie doet wat, waarom, hoe, waar, wanneer en wat kost het?” Op deze wijze zijn de gemeenten in Zeeuws Vlaanderen er zeker van dat ze alle noodzakelijke en wenselijke stappen in het DPRA proces gedurende de eerste plancyclus doorlopen.

Maatregel / project (wat)	Trekker (wie)	Waarom	Hoe	Waar	Wanneer	Wat kost het?
Verankeren klimaatadaptatiestrategie in alle lagen van de gemeentelijke organisatie (incl. benoemen bruggenbouwer).	Alle drie de gemeenten individueel.	Als de klimaatadaptatiestrategie geen onderdeel wordt van het dagelijks handelen binnen elke gemeente, is het onmogelijk voor 2050 een klimaatrobuuste inrichting te realiseren (opgave DPRA).	Via een te benoemen bruggenbouwer.	Binnen elke gemeente individueel.	2021 - 2025	Gemiddelde inzet bruggenbouwer per gemeente = 4 uur per week.
Jaarlijkse evaluatie I-report klimaatadaptatie Zeeuws Vlaanderen (incl. kleine aanpassingen / verbeteringen I-report o.b.v. deze evaluatie)	Alle drie de gemeenten gezamenlijk.	Gedurende de eerste plancyclus van het DPRA doen we ervaring op met het I-report, de daarin opgenomen kaarten en labels. Jaarlijks evalueren we dit, zodat we bij de herziening in 2025 een concreet overzicht hebben wat er aangepast, verbeterd, toegevoegd, etc. moet worden.	Via een jaarlijks te plannen bijeenkomst waarbij we door een extern bureau ondersteund worden in de voorbereiding, de bijeenkomst zelf en de uitwerking (verslaglegging).	Eenduidig voor heel Zeeuws Vlaanderen.	Jaarlijks	Jaarlijks 1 dag voor de trekker / bruggenbouwer binnen elke gemeente. Daarnaast jaarlijks externe inhuur € 4.500 (per gemeente € 1.500)
Uitwerken inrichtingsprincipes en ontwerp eisen voor ruimtelijke (her)inrichtingen en toevoegen als tabblad in het I-report.	Eenduidig voor heel Zeeland invullen.	Deze inrichtingsprincipes en ontwerpeisen geven de ontwerpteams bij (her)inrichtingen concrete uitgangspunten en randvoorwaarden voor een klimaatrobuuste (her)inrichting, gekoppeld aan de labelsystematiek.	Van Watertoets naar Klimaattoets / straat van de toekomst.	Eenduidig voor heel Zeeland.	2022	Uitwerken in Zeeuws verband, mits alle deelnemende partijen hiermee akkoord gaan. Financiën zijn / worden binnen de KasZ geregeld.
Uitwerken effectieve klimaatregelen openbare ruimte Zeeland en toevoegen als tabblad in het I-report: - Uitsplitsing naar mogelijkheden bodem en watersysteem, typen bebouwing, etc. - Visualisatie - Welk beheer en onderhoud nodig is - Kosten - Voor- en nadelen	Eenduidig voor heel Zeeland invullen.	Samen met de inrichtingsprincipes en ontwerpeisen geeft deze uitwerking van effectieve klimaatregelen een concreet handelingsperspectief voor zowel de interne ontwerpteams binnen de gemeenten, als initiatiefnemers en ontwikkelaars.	Via factsheets, zodat het in 1 oogopslag voor een initiatiefnemer / ontwikkelaar duidelijk is hoe de klimaatregel werkt.	Eenduidig voor heel Zeeland.	2022	Uitwerken in Zeeuws verband, mits alle deelnemende partijen hiermee akkoord gaan. Financiën zijn / worden binnen de KasZ geregeld.
Uitwerken ‘rekentool klimaatrobuust (her)inrichten en (ruimtelijk) ontwikkelen’ en als tabblad toevoegen aan het I-report.	Eenduidig voor heel Zeeland invullen.	Deze rekentool maakt het voor initiatiefnemers / ontwikkelaars eenvoudig hun plannen te toetsen op klimaatrobuustheid. Voor de gemeente zit het voordeel erin dat de toetsing van deze plannen i.h.k.v. de vergunningaanvraag veel sneller en soepeler verloopt. (Ervaringen bij andere gemeenten is dat er niet of nauwelijks nog discussie is met initiatiefnemers / ontwikkelaars.)	Via een digitale rekentool waarin de gemeenten ook in staat zijn te sturen in de gewenste typen klimaatregelen die de initiatiefnemer / ontwikkelaar toepast (bijvoorbeeld Nature Based Solutions).	Eenduidig voor heel Zeeland.	2023	Uitwerken in Zeeuws verband, mits alle deelnemende partijen hiermee akkoord gaan. Financiën zijn / worden binnen de KasZ geregeld.
Uitwerken klimaatrobuuste beheer en onderhoud principes en toevoegen als tabblad in het I-report.	Eenduidig voor heel Zeeland invullen.	Naast (her) inrichting van de openbare ruimte speelt ook het beheer en onderhoud van die openbare ruimte een belangrijke rol bij het klimaat robuust maken van de openbare ruimte.	Door het beheer van de verschillende assets in de openbare ruimte ook door de bril van klimaatadaptatie te bekijken en zo gezamenlijk met de beheerders te bepalen hoe het beheer en onderhoud geoptimaliseerd kan worden.	Eenduidig voor heel Zeeland.	2023	Uitwerken in Zeeuws verband, mits alle deelnemende partijen hiermee akkoord gaan. Financiën zijn / worden binnen de KasZ geregeld.
Uitwerken ‘Wat kan ik als inwoner en / of ondernemer zelf doen?” Effectieve klimaatregelen voor particuliere terreinen / gebouwen. En als tabblad toevoegen aan het I-report	Eenduidig voor heel Zeeland invullen.	Steeds meer inwoners en ondernemers beseffen zich ‘dat het anders moet’. Ze willen hun particuliere terreinen meer klimaatrobuust (her)inrichten. Denk aan groene daken, afkoppelen, ontharden / vergroenen, etc. Vaak weten de inwoners en ondernemers niet precies hoe ze dat moeten doen.	Via en eenvoudig overzicht van klimaatregelen die zodanig zijn uitgewerkt dat de individuele inwoner / ondernemer direct aan de slag kan, eventueel gekoppeld aan subsidieregelingen.	Eenduidig voor heel Zeeland. (op mogelijk de koppeling aan de subsidieregelingen na.)	2024	Uitwerken in Zeeuws verband, mits alle deelnemende partijen hiermee akkoord gaan. Financiën zijn / worden binnen de KasZ geregeld.
Evaluatie en herziening I-report Klimaatadaptatie Zeeuws Vlaanderen: - Stresstest - Klimaatadaptatiestrategie (incl. labelsystematiek) - Uitvoeringsagenda - Concept inrichtingsprincipes en ontwerpeisen - Effectieve klimaatregelen - Klimaatrobuuste beheer en onderhoud principes - Bepalen inzet risicodialoog 2026 - 2031	Alle drie de gemeenten gezamenlijk. (Waterschap en provincie ook onderdeel maken van de projectgroep).	DPRA werkt in cycli van 6 jaar. De stappen (stresstest, risicodialoog, klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda) worden telkens opnieuw doorlopen. Belangrijk onderdeel: verbeterde basisgegevens (kaarten) invoeren. Bijvoorbeeld de basisgegevens voor thema wateroverlast gemeenten Hulst en Terneuzen verbeteren aan de hand van 2D berekeningsresultaten vanuit een rioleringsmodel en / of nieuwe meetgegevens van de grondwaterstanden toevoegen.	Update van de tabbladen in het I-report en vaststellen klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda 2026 – 2031, doormiddel van een jaarlijkse evaluatie.	Eenduidig voor heel Zeeuws Vlaanderen.	Eind 2024 – 2025 (bestuurlijke vaststelling november – december 2025)	5 dagen voor de trekker / bruggenbouwer binnen elke gemeente en deelname aan 2 werksessies door een groter team van elke gemeente. Daarnaast externe inhuur € 75.000 (Per gemeente € 25.000)

Maatregel / project (wat)	Trekker (wie)	Waarom	Hoe	Waar	Wanneer	Wat kost het?
Kloosterzande fase 3 en 4	Gemeente Hulst	Wateroverlast en sterk schommelende grondwaterstanden	Gescheiden stelsel, afkoppelen en water bergen en infiltreren in gekoppelde vijvers	Hele kern	2022-2024	€ 695.000,- inclusief BTW
Maatregelen uit onderzoek Toekomstbestendige waterhuishouding Kloosterzande	Gemeente Hulst	Wateroverlast en sterk schommelende grondwaterstanden	Diverse oppervlakkige maatregelen	Hele kern	2022-2050	-
Maatregelen uit onderzoek Toekomstbestendige waterhuishouding Heikant	Gemeente Hulst	Wateroverlast en droogte	Diverse ondergrondse en oppervlakkige maatregelen	Hele kern	2022-2050	-
Maatregelen uit onderzoek Toekomstbestendige waterhuishouding St. Jansteen en Kapellebrug	Gemeente Hulst	Wateroverlast en droogte	Diverse ondergrondse en oppervlakkige maatregelen	Hele kernen	2022-2050	-
Maatregelen uit onderzoek Toekomstbestendige waterhuishouding Hulst	Gemeente Hulst	Wateroverlast en droogte	Diverse ondergrondse en oppervlakkige maatregelen	Hele kern	2022-2050	-
Maatregelen uit onderzoek Toekomstbestendige waterhuishouding Vogelwaarde	Gemeente Hulst	Wateroverlast en droogte	Diverse ondergrondse en oppervlakkige maatregelen	Hele kern	2022-2050	-
Maatregelen uit onderzoek Toekomstbestendige waterhuishouding Hengstdijk	Gemeente Hulst	Wateroverlast en droogte	Diverse ondergrondse en oppervlakkige maatregelen	Hele kern	2022-2050	-
Maatregelen uit onderzoek Toekomstbestendige waterhuishouding overige kernen	Gemeente Hulst	Wateroverlast en droogte	Diverse ondergrondse en oppervlakkige maatregelen	Hele kernen	2022-2050	-
Inventariseren knelpunten en kansen, inclusief klimaatadaptatie	Gemeente Sluis			Alle kernen	2022-2050	-
Integrale benadering openbare ruimte	Gemeente Sluis			Alle kernen	2022-2050	-
Afkoppelen verhard oppervlak/herinrichting	Gemeente Sluis			Weijkmanstraat/ Broodmanstraat, Breskens	2022	-
Realisatie robuuster hemelwatersysteem	Gemeente Sluis			Minnepoortstraat, IJzendijke	2022-2023	-
Afkoppelen verhard oppervlak/herinrichting	Gemeente Sluis			Pr. Mauritsstraat/Dorpsstraat, Retranchement	2022-2023	-
Afkoppelen verhard oppervlak/aanpak problemen. Wateroverlast/herinrichting	Gemeente Sluis			Molenweg e.o. Hoofdplaat	2022-2023	-
Analyse oplossen wateroverlast diverse locaties	Gemeente Sluis			Technopark/v.d. Slikkestraat e.o.	2022	-
Optimalisatiestudie	Gemeente Sluis			Zeekraalstraat e.o., Nieuwvliet-Bad	2022	-
Afkoppelen verhard oppervlak/aanpak problemen/ wateroverlast/herinrichting	Gemeente Sluis			Zilversmidstraat/Kloosterstraat, Sluis	2023-2024	-
Afkoppelen verhard oppervlak/aanpak problemen, wateroverlast/herinrichting	Gemeente Sluis			Callenfelstraat/Zuidwal e.o., Oostburg	2023-2024	-
Potentiële wateroverlastlocatie (programmalijn 1 SAZ+) waterrobuust inrichten	Gemeente Terneuzen	Water kan niet weg uit gebied		Noorderdokken, Terneuzen	2021-2024	€ 99.000 (bijdrage gemeente Terneuzen)
Potentiële wateroverlastlocatie (programmalijn 1 SAZ+) waterrobuust	Gemeente Terneuzen	Water blijft nu op straat staan tussen drempels		Wijk Katspolder, Terneuzen	2021-2024	€ 41.000 (bijdrage gemeente Terneuzen)

Maatregel / project (wat)	Trekker (wie)	Waarom	Hoe	Waar	Wanneer	Wat kost het?
inrichten						
Potentiële wateroverlastlocatie (programmalijn 1 SAZ+) waterrobuust inrichten	Gemeente Terneuzen	Water stroomt in 'badkuip'		Koewacht	2021-2024	€ 198.000 (bijdrage gemeente Terneuzen)
Grondwatermeetnet (pilot)	Gemeente Terneuzen	Water vasthouden en benutten		Sluiskil	2020-2024	€ 46000 (bijdrage gemeente Terneuzen)
Robuust watersysteem	Gemeente Terneuzen	Water vasthouden en benutten		Gehele gemeente	2021-2030	Gemeente Terneuzen, DOW + andere partijen en vaste bijdrage
Helofytenfllter - voor milde ontzilting (reductie microverontreinigingen) en industrieel watergebruik.	Gemeente Terneuzen	Verbeteren waterkwaliteit, waterberging, rietbed en biodiverse inpassing.		Gemeente Terneuzen ten Zuiden van DOW terrein	2021-2024	25 procent deltafonds/75 procent dow
Ondergrondse zoetwateropslag	Gemeente Terneuzen			Gemeente Terneuzen ten Zuiden van DOW terrein	2022-2023	40 procent deltafonds /60 procent dow